

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע תולדות תש"ף

עיסקת הבכורה, מנה במסעדה או עסקת נדל"ן?

או אולי בכלל משהו אחר!

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

אירועים מכוננים בתולדות האבות מתקפלים בין קפלי הפרשיה הפותחת את פרשת תולדות. יצחק ורבקה נפקדו, רבקה זכתה להריון. בכך נפתח הפתח לקיום דבר השם לאברהם: "ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך פל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה פי כיצחק יקרא לך ונרע" (בראשית כ"א יב). חז"ל דרשו: "כי ביצחק יקרא לך זרע - ביצחק - ולא כל יצחק" (סנהדרין דף נט ע"ב), למעט את עשיו. במשך ההריון מגיע דבר השם אל רבקה ומבשר לה: "שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו" (שם כ"ה כג). משמעות הבשורה היא שכשם שלא כל זרעו של אברהם כלול בעם הנבחר, כך גם, לא כל זרעו של יצחק. לאחר הולדת התאומים התורה מדגישה: "ויצא הראשון אדמוני" (שם כה). הדגשה זו חוזרת שוב ושוב גם בפסוקים על מכירת הבכורה: "ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה פי עיף אנכי על כן קרא שמו אדום: ... ויאמר יעקב השקעה לי פיום וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב" (שם ל-לג). כאן מתברר כי אכן מדובר בשני לאומים, האחד בני יעקב-ישראל והשני בני אדום.

שתי הבטחות ניתנו לאברהם אבינו.

הראשונה: "אני הנה כריתי אתך והיית לך אב הומונים: ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם פי אב הומונים גוים נתתך: והפרתי אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים מקד יצאו" (שם י"ז ד-ו). לאומים רבים יצאו מאברהם ונשותיו.

השניה: "ונתתי לך ולנרצע אתך את ארץ מגרף את כל ארץ כנען לאחזת עולם והייתי להם לאלהים: (שם ח). רק זרעו הנבחר ולא כל זרעו, ירשו את מה שנקרא עד עתה ארץ כנען.

קניית הבכורה בידי יעקב באה להבטיח כי עשיו האדמוני הוא אדום ורק זרעו של יצחק ירש את ארץ ישראל.

אם כך, התברר כי תהליך הפרדות הכואב מאוד, מחלק מהצאצאים, יחזור על עצמו גם במשפחת יצחק, אע"פ שיש בה רק אשה ואמא אחת.

למרות ההקבלה בין "ויהי רבה קשת" (שם כ"א כ) ההגדרה שנאמרה בעניין ישמעאל, לבין ההגדרה של עשיו "ויהי עשו איש ידע ציד" (כנראה גם באמצעות הקשת, שם כ"ה כז), נחלקו ההורים בשאלה, מי הוא הבן הנבחר? "ויאקב יצחק את עשו ורבקה אהבת את יעקב" (שם כח).

אנו פוגשים גם בפסוקים הבאים בפרשתנו את השאלה מי יזכה בארץ כנען? "ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם ויאלף יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גרה: וירא אליו ויקח ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואתך ואתך אתן את כל הארצות האלה ויהקמתי את השקעה אשר נשבעתי לאברהם אביך" (שם כ"ו א-ג).

כיון שיצחק הוא הבן הנבחר והוא יזכה בארץ הנבחרת, הרי שנאסר עליו לצאת ממנה.

אם כך, מבין הבנים של יצחק, עשיו הוא זה שאמור לעזוב את הארץ המובטחת ולעבור לאדום. בסוף פרשתנו יתברר שההליך איננו פשוט. נמשך לדון בו בשבוע הבא.

הבה נתפלל כי בני ישראל-יעקב לא יתפלגו, לא יצאו לרחובות ללבות את מדורות האיבה, אלא ישכילו להתאחד בלב אחד כאיש אחד, סביב מדורת העם (שכולל את כל השבטים) המשותפות לרוב רובו הגדול של הציבור.

<p>לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלביע ט' בכסלו תשע"ט</p>	<p>לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלביע י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד</p>	<p>לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלביע י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לע"נ הרב שלמה מרזל ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י' באייר תשע"א</p>
<p>לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י"ז בסיוון תשע"ד</p>	<p>לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע ט' בתשרי תשע"ו</p>	<p>לע"נ תמר ליכטנשטט האהובה יהי זכרה ברוך</p>	<p>לע"נ גבי אסתר שמש ע"ה נלביע כ"ב באב תשע"ז</p>	<p>לע"נ הרב שלמה מרזל ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י' באייר תשע"א</p>

לע"נ אברהם קליין ז"ל, נלביע בל"ג בעומר תשע"ט
לע"נ מרים שטרן ע"ה, נלביע בה' באב תשע"ט
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר
רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל: 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

החלטה בנוגע למקום הדין

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / תמוז תשע"ז / תיק 77027

דיינים: הרב יוסף כרמל, הרב עדו רכניץ, הרב דניאל רוזנפלד

המקרה בקצרה: התובע תושב ישראל והנתבע תושב ארה"ב, שותפים בחברה שהוקמה בשנת 2008, החברה נרשמה במדינת ישראל בשנת 2009, בין התובע והנתבע מחלוקת כספית, וכל אחד מהם רוצה שהדין יתקיים בארצו. לטענת התובע החברה ועובדיה עבדו רק בישראל. לעומת זאת, לטענת הנתבע, החברה הוקמה באינטרנט, והרבה עובדים מחו"ל עבדו עבורה, ולכן לא נחשב שהחברה פעלה בארץ, ממילא על הדין להתקיים במקומו של הנתבע.

פסק הדין: הנתבע זכאי לדרוש שהדין יתקיים בארצות הברית.

נימוקים בקצרה:

א. מקום הדין כשהנתבע מתגורר בחו"ל

הלכה פסוקה היא שזכותו של הנתבע שהדין יתקיים במקומו (חו"מ יב, א). אלא שהתובע טען שעל פי ההלכה יש לקיים את הדין ב"מקום העסק" (שו"ת הרשב"א ב, שדמ; מהרשד"ם חו"מ קג). במקרה זה "מקום העסק" הוא מדינת ישראל שבו החברה נרשמה ובה בוצעה העבודה בפועל.

לעומת זאת, הנתבע טען שהפוסקים לא הסבירו מדוע יש משמעות לשאלה היכן "מקום העסק", והרב ישראלי (משפטי שאול מב) הסביר שזכותו של הנתבע לדרוש דין ב"מקום העסק" כיון שבכל מקרה התובע יידרש להגיע לשם על מנת לגבות את חובו, כך גם כתב תרומת הדשן (שה). בניגוד לכך, במקרה הנדון אמנם הנתבע הוא בעל מניות בחברה שרשומה בישראל, אולם, אין ספק שהתביעה היא גדולה בהרבה משווי החברה, כך שאין לחייב את הנתבע להתדיין בארץ מטעם זה.

ב. דיון במקום שבו נכרתה העסקה

מהרשד"ם (חו"מ קג) כתב שאם העסקה נכרתה במקום מסוים ולאחר מכן הלך הנתבע למקום אחר, התובע יכול לדרוש שהדין יתקיים במקום בו נכרתה העסקה. אלא שבמקרה זה כל צד חתם במקומו, ולכן יש לחזור לעיקר הדין, שהדין יתקיים במקומו של הנתבע. גם בתקנות הדין של ביה"ד הרבני (ב, יב) נאמר כי רק אם העסקה נעשתה במקום מגוריהם של שני הצדדים, ולאחר מכן אחד מהם עבר דירה – ניתן לדרוש שהדין יתקיים במקום כריתת העסקה.

ג. מדינת ישראל - מקום הועד

התובע טען (על פי משפטי שאול סי' מב) שבתי הדין של מדינת ישראל הם "מקום הועד", ולכן ניתן לכפות דין בארץ. אלא שדברי הרב ישראלי נאמרו אך ורק לגבי בתי דין רבניים ממלכתיים, שיש להם יכולת אכיפה, ולא לגבי בתי דין הפועלים מכוח חוק הבוררות.

ד. כוונת הנתבע להתחמק

לטענת התובע הנתבע ביקש לדון בחו"ל על מנת להתחמק מהדין, אלא שהוא לא הוכיח את דבריו. בנוסף הוא טען שהתקנה להתדיין במקום הנתבע היא לטובת התובע, והוא מוותר על כך, אלא שדבר זה אינו מוסכם כלל. לכן הדין שהולכים אחר הנתבע קיים במקרה זה.

למעבר לפסק הדין

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"א)

Wellington, New Zealand

וולינגטון, ניו זילנד

מרחהון, תנש"א

קניית גבינות מביח"ר של גויים – גבינות עכו"ם וכשרות המעמיד

שאלה

- בנוגע לגבינות שונות. בסביבתנו שלשה בתי חרושת לגבינות לפי הפירוט הבא:
- א. ביח"ר לגבינה צהובה קשה, מאריכת ימים. משתמשים שם ב"רנט" לא כשר. אבל לפני שנתיים-שלוש סוכם עימם, שאחת ל-3 חודשים הרב מגיע בתחילת שבוע ומכין, ב"רנט" כשר, גבינה לצרכנים היהודים. לאחרונה, בשל ביקוש של צמחונים החילו להשתמש באותו רנט לסוג גבינה מיוחד לטבעונים.
 - שאלה: האם מותר, בדיעבד, לאכול מן הגבינה הנ"ל, בידיעה שנעשית מ"רנט" כשר, אבל לא היה משגיח בשעת המעשה?
 - ב. ביח"ר לגבינה רכה, יוגורט, קוטג' וכו'. לאחר התערבותי, היחלו להשתמש אך ורק ב"רנט" כשר. לא לצורך העמדת הגבינה – לדבריהם – כי הם משתמשים ב-100 ל-400 ליטרים. שאלתי: האם מספיק לכתחילה בביקורת אקראית?
 - ג. ביח"ר לגבינה דליקטס, בטעמים שונים. חלק צהובה, חלק לבנה קשה, וחלק עם תבלינים שונים, חצי קשה. כולם טובים לאכילה במשך חודש-חודשיים, בלבד. כולם משתמשים ב"רנט" כשר, כי הוא יותר פופולרי ומיוחד לצמחונים.

שאלתי: האם אפשר להתיר כל הגבינות? חלק מהגבינות, בידוע שמשמשים ב"רנט" כשר כל הזמן. שאר החומרים גם כן כשרים.

לידיעתכם: קשה לשמור כאן על רמת כשרות למהדרין. ואנו משתדלים לעודד אנשים לרכוש ולצרוך – מה שיותר כשר, ולפסול – מה שבבירור לא כשר. כמו כן אין אפשרות להעמיד משגיח יומי, כאשר אחוז היהודים כאן מזערי. אין אפשרות חוקית ליבא גבינות כשרות מחו"ל, בגלל איסור הממשלה.

תשובה

- א. אפילו יש ידיעה ברורה, שהגבינה הנעשית על ידי גוי היא ממרכיבים כשרים, כל שאין משגיח יהודי בשעת עשיית הגבינה², היא בכלל גזירת חז"ל על "גבינות עכו"ם" ואסורה באכילה³. לפיכך, אין לאכול מהגבינה הצהובה המיוחדת לטבעונים, אף שבעשייתה משתמשים ב"רנט" כשר.
- ב. יוגורט – יש לדונו כחמאה⁴. דינו קל יותר מפני שלא נכלל בגזירת "גבינות עכו"ם". לפיכך, אם יש ידיעה ודאית, שהגוי משתמש ב"רנט" כשר להכנת היוגורט, מותר לאוכלו⁵. ל"ודאות" ייחשב כל שיש התחייבות – בעלת תוקף בחוקי המדינה – מצידו של יצרן היוגורט, להשתמש ב"רנט" הצמחי בלבד. כגון, שיציין על המוצר שהוא מתכולה צמחית בלבד⁶ (בהנחה שיש במדינה חוק האוסר אונאה בפרסום מעין זה). כמו כן, רצוי אף – במידת האפשר – לערוך ביקורות אקראיות במפעל, לבחון אם אמנם עומדים הם בהתחייבות שנתנו⁷. הערה: ביוגורט עשויים להיות מרכיבים אחרים – מלבד ה"רנט" – שיש להסתפק בדבר כשרותם. ולכן, כל האמור לגבי ה"רנט", נכון גם לגביהם.
- בדין הגבינה הלבנה והקוטג' – התחבטו הפוסקים אם נכללו בגזירה של "גבינות עכו"ם". לפיכך: עדיף לכתחילה – במידה והדבר אפשרי – לסכם עם בעלי ביהח"ר על ייצור מוגבל של גבינות, לצריכת הקהילה היהודית, שיצוינו בציון מיוחד. ואשר אותם מתחייבת הקהילה, בהתניה מראש בחוזה התקף בחוקי המדינה לקנות, לצורך שיווקם בחנות המיוחדת של הקהילה (אם יש כזאת)⁸.
- אם יש מניעה טכנית כל שהיא, ליישם פתרון זה, ניתן להקל ולדון את הגבינות הללו, כדין היוגורט והחמאה דלעיל⁹.
- ג. בבח"ר לגבינה דליקטס, יש להתייחס לגבינות הקשות – בין שהן צהובות ובין שהן לבנות – כדין הגבינה הצהובה שבסעיף א'. שאין להתיר אכילתן, אלא אם כן נעשו בהשגחה של יהודי. גבינה חצי קשה, יש להתייחס אליה כגבינות הרכות שבסעיף ב'.

¹ החומר הגורם לתהליך היווצרות הגבינה – "מעמיד" (העי' העורכים).
² רמ"א יו"ד, סי' קט"ו, סעיף ב'. ואף שבש"ד חלק על הרמ"א, ולא הסתפק בראיית ישראל, הכריעו הפוסקים האחרונים כרמ"א עיין בפת"ש שם סי"ק ו'.

³ שו"ע שם: "ואפילו העמידוה בעשבים אסורה".
⁴ הבהרה: בחמאה של עכו"ם למ"ד המקל, יש שני פנים של קולא:
 א. איננו חמור בחומרת גזירת "גבינות עכו"ם", רק שעשוי להיות אסור באכילה בנסיבות מסויימות אפילו ברור שעשוי ממרכיבים כשרים.
 ב. חמאה של עכו"ם הבאה לפנינו, אף שעל כרחך יוצרה מחלב – איננה באיסור "חלב עכו"ם". כוונתנו בקביעה שהיוגורט – כחמאה, היתה לענין הראשון. אך להוציא מחשש "חלב עכו"ם" – אין לנו, ולזה, צריך לסמוך על היתר האג"מ ב"חלב הקאמפניסי".
⁵ כן נראה, שבמקומכם ניתן להמשיך ולנהוג כ"מקום שנוהגים בו (בחמאת עכו"ם) היתר".
⁶ בהסתמך על פסקיו של ר' משה פיינשטיין באג"מ יו"ד, ח"א, סי' מ"ז-מ"ט.
⁷ שעל ידי זה מירתת טפי. שמקרב החשש שייפסו ויימסרו לשלטונות. שבידם להענישם בעוברים על החוק.
⁸ ע"פ משי"כ בש"ד, שו"ע יו"ד, סי' קט"ו, סי"ק כ'. אפילו לחומרתו שלא מהני ראיית ישראל. מ"מ מהני ב"קונים סכום גבינות ממנו", שעל ידי זה הגבינות בשעת עשייתן של ישראל. אמנם, יש להסתפק בכוונת הש"ד, שמה לא הקל רק בהתקיים שני התנאים: א. שקונים הגבינות מתחילה מהגוי. ב. ישראל רואהו. וכן נראה קצת שלמד במטה יהונתן, ובאג"מ יו"ד, ח"א, סי' נ', שכתב שם: "עכ"פ ראיית הישראל דווקא בעיניו, אף במקומות שמעמידין בפרחים". ומ"מ נראה להקל בצירוף השיטות שעל גבינות רכות, לא היתה גזירת גבינות עכו"ם כלל. ובלא"ה כתבנו לקמן, שבדחק יש לסמוך על זה, אף בלא צירוף.
⁹ באג"מ יו"ד, ח"א, סי' נ', לא פטט הספק גבי גבינה חצי קשה. וסיים "למחות באלו שאוכלין אותו – אין צריכין" ולשון דומה כתב גם בענין גבינת קוטג' חיו"ד ב', סימן מח. ובגבינה לבנה ניתן להקל יותר ברווח.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

מתפללים לרפואתם השלימה של:		
נתנאל אילן בן שיינא ציפורה	ניר רפאל בן רחל ברכה	יאיר מנחם בן יהודית חנה
רבקה רינה בת גרונה נתנה	אסתר בת רחל	נתנאל בן שרה זהבה
ויקי ויקטוריה בת דייזי	מאירה בת אסתר	יפה בת רחל יענטע
	אסתר מיכל בת גיטל	
	בתוך שאר חולי עם ישראל	

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך info@eretzhemdah.org

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמה סבג</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>		<p>לע"נ נורמן רוסק נלבי"ע בכ"ב באב לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>	